

Rok v kriminále

(1985-1986)

Miroslav Krejčí

Sedím v gazíku, který mě veze do Brněnské věznice v Bohunicích. Se mnou tu sedí ještě dva kapitáni. Můj bývalý velitel roty a náčelník zvláštního oddělení. Rád bych věděl, co se jim honí v hlavě. Pro mě je to zvláštní pocit. Včera spořádaný člověk, voják z povolání, poručík-inženýr, absolvent vysoké vojenské technické školy v Liptovském Mikuláši, dnes de facto spodina společnosti. Dost deprimující. Avšak ne tak deprimující, jako pocit, že doma zůstala moje žena s třemi dětmi. Na druhou stranu ale ono vědomí, že už to odporné čekání a rozhodování konečně skončilo, je fantastické. A já teď, řečeno vojenskou hantýrkou, mám svoje číslo, sice zatím fiktivní, které určí den, kdy budu volný a svobodný.

Podle slov mého vyšetřovatele, kapitána Sojky, který má, předpokládám, v těchto věcech značný přehled, by to mohlo být tak na dva roky. Po roce mne prý podmíněně pustí, takže vlastně jen na rok. Vůbec působil velmi sympaticky, zvláště mě potěšil svojí reakcí na moji vojenskou odbornost. Prohlásil: "Jo, to já znám, to je pěkná pakárna. Byl jsem tam taky, ale podařilo se mi dostat se na prokuraturu". V duchu jsem si pomyslel, že mě se to vlastně podařilo taky. Všeho všudy jsem u něj strávil čtvrt hodiny. Dalších pět minut trvalo vypsání příkazu k uvalení vazby a formality byly za mnou. Pak že je u nás rozbuje lá byrokracie.

Projeli jsme Brnem, zabočili prudce doleva a před námi se objevil populární hotel "U pěti kruhů". Tak se totiž, podle kruhů na mřížoví v oknech, Bohunické věznici

mezi stálými hosty říká. A tu jsem poprvé spatřil živého mukla, neboli vězně. Měl na zádech žlutý pruh a klidně si prošel bránou věznice ven. Byl jsem z toho trochu šokován, neboť v mých představách dosud převládali věžňové typu hrabě Monte Christo nebo Motýlek. Tento však místo koule tlačil před sebou káru na trávu.

Dozorčí na bráně mi dali čas, abych se rozloučil se svými průvodci. Patrně předpokládali, že když jsem také voják, panují mezi námi vřelé přátelské vztahy. Abych vše uvedl na pravou míru, popřál jsem oběma kapitánům příjemné letošní bojové střelby, které jsou vždy dlouhodobé, prodchnuté "pohodou" a rozmnožováním žaludečních vředů. Bachaři si mě převzali. Tím okamžikem dostal život úplně jinou tvář. Člověk přestal být člověkem, ale stal se kusem. A to ještě kusem, na který je třeba dávat si pořádně pozor a očekávat od něho každou chvíli podraz. Proto, jakmile se někdo dostane za bránu věznice, nezáleží na tom, jaký má paragraf, jestli výtržnost, loupežné přepadení nebo pobuřování proti republice, chovají se k němu stejně.

Od té chvíle jsem se pohyboval jako ve zlém snu. Ruce neustále za zády, při každé zastávce se obrátit čelem ke zdi, nemluvit a na slovo poslechnout. Vedli mě přes veliké nádvoří. Venku bylo nádherně. Úplně modrá obloha bez mráčků. Teplo. Někde se ozval zpěv ptáka, který sem zabloudil a vzduch byl provoněn začínajícím podzimem. Všechno, všechno jsem to vnímal a podvědomě se snažil toho vstřebat co nejvíc, udělat si

zásobu svobodného vzduchu, jako na podzim křeček obilí. Bylo 17. září 1985.

Přivedli mě před dozorčího věznice. Odevzdal jsem řetízek, tkaničky, opasek a postoupil do další místnosti, kde vládla obrovská ženština, typ, o který by si člověk normálně neopřel ani kolo a prohlížela budoucím vězňům hlavy a i další místa, kde by se případně mohli vyskytovat nějací příživníci. Se mnou tam také přivedli budoucího kolegu, který již od pohledu nepůsobil dojmem, že má v kapse červený diplom. Však taky na výzvu aby ukázal ochlupení, reagoval tupým pohledem a pak si stáhnul kalhoty až na kolena. Ženská na něho zařvala, že na jeho pindoura není nikdo zvědavý. Na to pokrčil rameny, natáhl si kalhoty, vyhrnul nohavici a ukázal chlupatou nohu.

Pokračovali jsme do dalších místností. Kráčeli jsme dlouhými chodbami, po jejichž stranách byly železné dveře do cel. Pro kontakt s vězni sloužila malé dvířka, v hantýrce nazývané bufety, umístěná na dveřích. Kromě toho, byly na dveřích taky malá kukátka, jenž byla neustále ve středu zájmu mladíků v uniformách příslušníků sboru nápravné výchovy (jak honosný název pro kriminál) s hodnostmi strážného nebo strážmistra. Jak jsem se později dozvěděl, říká se jim čučmeni nebo kukačkáři a náplň jejich dobře placené práce, jak už vyplývá z přezdívký, je sledovat v celách vězně. Pravděpodobně jsou to kluci po vyučení, s tuleníma rukama a nepřilíš valným vztahem k práci.

Na řadu přišla místnost, kde si zapsali mé osobní údaje a pořídili sbírku fotografií. Téměř všechno obsluhují vězňové. Někteří mají na zádech už známý žlutý pruh. Jsou to takzvaní volnopohybáři. Mezitím se začínáme hromadit a vytváří se skupinka, která byla dnes přijatá. Začínám si všímat lidí kolem sebe. Na většině je znát, že celou přijímací proceduru už znají jako svoje boty. Například ten mladík pod oknem. Podle jeho slov je tu za krádeže už potřetí. Právě vypravuje, jak ho předposledně chytli, respektive jak se musel sám vydat. Byl s partou na zábavě a rozešli se až k ránu. Kolem poledne se probudil s bolestí v zádech a nemohl dýchat. Odhodlal se tedy jít k lékaři, ačkoliv věděl, že s největší pravděpodobností skončí za mřížemi. Na schodech polikliniky mu došel kyslík a padl. Někdo mu na zábavě probodl plíce.

Další, zhruba v jeho věku, právě nastoupil trest. Dostal devět měsíců, neboli metrů, za to, že jako funkcionář SSM zfalšoval datum na potvrzení o zdravotní neschopnosti a prodloužil si nemoc. To, že byl politicky činný, mu mnoho neprospělo, spíše naopak.

Bylo už pozdní odpoledne. Jelikož jsem neměl ještě za sebou lékařskou prohlídku a neprošel rukama místního holiče, strčili mě tedy do cely předběžného zadržení. Dveře se zavřely a najednou byl klid. Byl jsem v malé místnosti široké zhruba dva a půl metru a dlouhé asi čtyři metry. Na levé straně stála železná dvoupatrová postel, na pravé třípatrová. Nebylo mi jasné, jak se na tu třetí postel člověk dostává, ale pak vyšlo najevo, že se na

noc dává doprostřed na zem. Naproti dveřím u stropu bylo malé zamřížované okno. Jediný nábytek, kromě poličky na levé straně dveří, určené pro hygienické potřeby, byl železný stolek a čtyři židličky ze stejného materiálu. Židličky měly na nohách kulaté placky. Tradovalo se, že tyto placky byly navařeny poté, co jeden z muklů nohou od stoličky vyrazil kukátkem čučmenovi oko. Co se týče sociálního zařízení, bylo velice jednoduché a praktické. Malé umyvadélko a k mému neskonalému zděšení nášlapný francouzský záchod. Muklové ho nazývají džanek. Stejně nazývali i jednoho z bachařů a proč existuje jeden název jak pro záchod, tak pro bachaře jsem měl možnost později pochopit.

Fascinovali mě rýhované náznaky podrážek, jež měly zabránit pádu do.... Nedovedl jsem si v tu chvíli představit, jak a kdy budu chodit na toaletu, přestože jsem se v Karakumské poušti už s podobným zařízením setkal. Tam však bylo WC separé a tudíž toaleta probíhala beze svědků.

Nebyl jsem v cele sám. Se mnou tu byli další tři čerství vězni Jeden stálý a častý host a dva prvotrestaní. Recidivista mě přesvědčoval, že mu tento život vyhovuje, protože prý za těch pár dní, kdy je vždy na svobodě, prožije tolik, co ostatní spořádaní občané neprožijí za celý život. Soud jeho poslední užití ocenil na tři roky ve třetí nápravně výchovné skupině a optimismus ho jaksi přešel. Další byl voják základní služby. Ač to nebývá zvykem, chytli ho při šikanování. A když se ho odhodlali zavřít,

muselo to být do očí bijící. Prý zmlátil vojáka prvního ročníku. Poslední byl cikán. S dalšími pěti znásilnili v Brněnském parku třináctiletou bílou dívku. Líčil, jak se jí vymočili na obličej. Měl jsem co dělat abych se mu netrefil do té jeho huby. Mám totiž doma tři dcery.

Zahoukala siréna, bylo deset hodin a mohli jsme si lehnout. Vadilo mi, že se v cele nezhasíná. Ležel jsem a přemýšlel o dnešním dnu, který byl vlastně obrovským mezníkem v mém životě.

Všechno to vlastně začalo už v patnácti letech, kdy jsem nastoupil na vojenské gymnázium Jana Žižky z Trocnova v Moravské Třebové. Popud k tomu jsem dostal od svých rodičů a ti zase od svého souseda, který pracoval na okresní vojenské správě, a přesvědčil je, že vhodnějšího člověka než jsem já, pro povolání vojáka ještě neviděl. Po letech na dotaz mého otce, kterou vojenskou školu plánuje pro svého syna, odpověděl, že není blázen, samozřejmě žádnou. Pohled na otcův obličej musel být v tu chvíli velmi zajímavý. Hned po prvních pár dnech, kdy místo abychom chodili za holkami, šlapali jsme po buzeráku, jsem oznámil rodičům, že bych rád odešel. Rodičové však byli jiného názoru. Možná bych odešel i přes jejich nevoli ale hodně na mně zapůsobily fotografie na chodbách internátu. Hlavy Vietnamců v rukou Amerických vojáků, nuž párající břicho mladého chlapce, mě přesvědčovaly, že to co dělám je dobré a já se přičiním, aby se podobné věci nemohly opakovat.

Odmaturoval jsem a nastoupil do Liptovského

Mikuláše. Prvních pět měsíců jsme byli vojáci základní služby a pak to začalo. Demagogie, podporovaná zkreslenými dějinami mezinárodního dělnického a marxleninskými filozofiemi, buzerování a nenávist. Ta je základem neúspěchu vojenské výchovy. Nenávist v sobě chovají už od samého začátku nadřízení k podřízeným a naopak, což se zákonitě musí projevit na charakteru. Spousta nesmyslných nařízeních, rozkazů a směrnic deformuje myšlení mladých lidí a otupuje samostatnost. Koruna všemu byla nasazena tím, že náš velitel, jakýsi podporučík, byl vzorem lidské blbosti. Jediná literatura, kterou ten chlap znal, byly vojenské řády. Další a největší smůla byla v tom, že jsem byl v ročníku, který jako první měl úvazek sloužit u armády do čtyřiceti pěti let. Pocit, že budu muset víc jak polovinu života strávit s lidmi, kteří mají úplně jiný a pro mě nepochopitelný smysl života, byl hrozný. Naštěstí jsem na to nebyl sám. Na školu se mnou nastoupil můj bratranec, se kterým mě pojí velké přátelství už od raného dětství. Milan je člověk, kterého nemůže nic rozházet a humor by ho neopustil ani na skřipci. Vždy mě fascinovalo, jakým způsobem, aniž použil hrubého chování, uváděl do nepříčetnosti naše nadřízené a učitele.

Milan se brzy seznámil s dívkou z Moravy. Neustále za ní jezdil a jednoho dne vzal s sebou i mne. Tehdy jsem poznal její sestru a brzy na to jsme se vzali, neboť už to na ní začínalo být vidět. Tato okolnost patrně způsobila, že jsem vysokou vojenskou školu zdárně dokončil.

Není tím myšlena obtížnost studia, což vyplývá i z oblíbeného rčení studentů: " ať děláš co, děláš VVTŠ uděláš " nebo ze zkratky MUPSI neboli „Muržicův Ústav Postupného Snižování Inteligence“ (generál Muržic byl velitel školy), protože škola se snažila, aby ji dokončil doslova každý, na inteligenci velice nezáleželo. Aby si zajistili širší základnu posluchačů, zřídili dokonce jednoroční maturitní kurs!

Jejich pozornost byla zaměřena úplně špatným směrem. Vyučovali sice pedagogiku a psychologii, zároveň si však nedokázali udělat pořádek ani v mezilidských vztazích u velitelského sboru, natož pak ve vztazích velitelé a posluchači. Nedílná velitelská pravomoc byla a je zneužívána lidmi s neúměrnou mocí a nízkým IQ. A jakmile nemůže člověk říct volovi, že je vůl ale musí ho zdravít a poslouchat jeho stupidní nařízení, stane se buď stejný nebo začne pít nebo se užírá a nebo se rozhodne pro radikální čin, jenž ho toho zbaví.

Hned po škole jsme s Milanem nastoupili ke stejnému bojovému útvaru. Těžkosti mě začali pronásledovat od samého začátku. Opět jsem měl smůlu na nadřízené a bohužel i na většinu kolegů. Všichni se perfektně shodovali ve svých názorech a tím pádem i v přístupu k vojákům základní služby. Jak se do lesa volá tak se z lesa ozývá. Vojáci jim to opláceli stejnou " přítulností ".

Jeden z mých kolegů, nadporučík, byl studená bestie. Člověk, jenž ačkoliv má k tomu pravomoc, nepustí vojáka na hodinu z kasáren, přestože za ním přes půl

republiky přijela manželka se synem, kterého ještě neviděl, je u mě úchylný. Na cvičení, když probíhaly přesuny v rámci tábora, nechal se přenést i s postelí. Aby zjistil, jestli má špinavé ponožky, nechal je očichat vojákovi.

Bohužel nebyl sám. Nejhorší bylo, že podobná sorta byli i hlavní funkcionáři útvaru. Náčelník štábu, podplukovník, se nerozpakoval řvát na nádvoří do amplionu na vojáky, shromážděné na jednom ze stupidních nástupů, a obviňovat je, že si lepí na postele fotografie žen, aby si, jak se vtipně vyjádřil, mohli "mydlit vocasy". Že ho slyší většina lidí z okolních činžáků, mu vůbec nevadilo.

Mému přímému nadřízenému říkali vojáci Vepř. Nejen, že tak vypadal, hlavně se tak choval. Naštěstí, jak už to bývá dobrým zvykem, byl povýšen ve funkci a vystřídal ho člověk, který mě přesvědčil, že i u armády se dá najít seriózní chlap. Celá rota fungovala, plnila úkoly a cvičila na stejné ne-li lepší úrovni, než za bývalého velitele, avšak za úplně jiných podmínek. Beze stresů, řvaní a buzerování. To mě utvrdilo v tom, že to jde i jinak než je zaběhlá norma a můj názor na mezilidské vztahy v armádě jsou správný.

Hned první rok jsem si dal žádost o převelení k jinému útvaru. Nebylo mi vyhověno. Během zimy jsem napsal stížnost na mezilidské vztahy a zacházení s vojáky základní služby. Na to se ráčil dostavit generál z velitelství západního vojenského okruhu, aby celou záležitost řádně posoudil a vyšetřil. Dopadlo to tak, že mě poplácával po

zádech a liboval si jak je to fajn, když mladí důstojníci mají zájem o řešení těchto problémů.

Samozřejmě se nic nezměnilo, pouze velení útvaru bylo upozorněno, že se mnou asi něco není v pořádku. Abych je v tom utvrdil, podal jsem si opět žádost, nyní však už o propuštění do zálohy. Odůvodnil jsem ji špatnými poměry v armádě a doložil konkrétními příklady. A to už bylo vážné. Tentokrát na to přijela celá komise. Předvolali si mě a s ironickým úsměvem se snažili celou záležitost zbagatelizovat. Ale ono to jaksi nešlo. Vyjmenoval jsem několik exemplářů z důstojnického sboru, kteří se přímo podíleli na jednání, jenž jsem popsals v žádosti a k velikému překvapení slavné komise se našla spousta svědků, vypovídajících v můj prospěch. Ani obvinění důstojníci neměli žádné argumenty na svoji obhajobu.

Nakonec komisi úsměv přešel. Sepsali protokol o výsledku jednání, kdo uměl psát, se podepsal a odjeli. Tím bylo po všem, zase se nic nezměnilo a žádosti samozřejmě vyhověno nebylo. Jen velení se utvrdilo v tom, že se mnou opravdu něco není v pořádku. Také jsem to dostával pěkně pocítit. Od Silvestra až do září nebyl jediný den, který bych celý strávil doma. Doslova ani jeden. Přestávalo to být únosné a přitom to bylo postavené na hlavu. Celé politické velení a nejen to ale podle rozkazu ministra národní obrany každý příslušník ČSLA, měli bojovat proti šikanování a svinstvu v mezilidských vztazích. Bohužel to všechno byla pouze taková hra "jako", protože

když jsem na něco podobného upozornil, stal jsem se černou ovci celého útvaru.

Bylo to čím dál tím horší. Nemohl jsem už snášet ty patolízaly a bezpáteří kreatury ze štábu, kteří se předháněli v poskakování kolem velení. Přitom každý spekuloval, jak se dostat na nějaké místo, kde by nemuseli nic dělat a kde není žádná odpovědnost. Už jsem se nemohl dívat na navoněné politické pracovníky s prsteny na ruku, jejichž jediná starost je, aby každá jednotka měla aktuální nástěnky a aby důstojníci pravidelně prováděli politické školení mužstva, kde vykládali věci, kterým sami nevěřili.

Bylo naprosto jasné, že žádnou legální formou se z armády nedá dostat. Miguel Cervantes by měl možná ze mě radost, ale takovou povahu jako don Quijote nemám a má víra ve zlepšení poměrů v armádě byla na bodě mrazu.

Zbývalo pro mě tedy jediné řešení. Začal jsem ho neprodleně připravovat, přičemž bylo nutné nejdříve přestěhovat manželku s dětmi do bývalého bydliště, kde měla moje žena byt, zatím pronajatý její sestřenicí. Vojenská správa a velení útvaru dělali samozřejmě všechno proto, aby mě to jaksepatří znepríjemnili a odůvodňovali to tím, že toto stěhování není v zájmu vojenské správy. Dokonce jsem na stěhování nedostal ani volno.

Po přestěhování bylo už jen otázkou času, kdy skutečným plánovanou věc. Moje žena mě byla velkou oporou. Snášela to celkem dobře s tím, že takovýto stav je

opravdu neúnosný. Netušila co ji čeká.

Přišlo 16.9 1985. V pátek jsem přijel domů, v pondělí měl náhradní volno a v úterý začal páchat trestnou činnost. Nedostavil jsem se k útvaru. Od rána praskaly moje nervy napětím. Každé auto, které jelo kolem našeho domu, mě hnalo srdce do krku. Celé dopoledne se ale nedělo nic. Snažil jsem se dívat na televizi, kde dávali jakýsi kriminální příběh. Moc mi to na klidu nepřidalo. Okolo dvanácté hodiny se ozval domovní zvonek. Na roztřepaných nohách jdu otevřít. Přede mnou stojí dva příslušníci VB. Ptají se na mou totožnost a pak mě oznamují, že mě velení útvaru dalo hledat a že se mám okamžitě dostavit do zaměstnání. Snažím se být smělý a nebojácný a tenkým hláskem jim oznamuji, že nikam nejedu a s armádou že jsem skončil. Načež mi, k mému velikému překvapení, odpověděli, že je to moje věc a odešli. Čekání pokračovalo. Další zvonek, který mě málem přivodil infarkt, byla moje žena. Přišla z práce.

Eskorta pro mě přijela hodinu po jejím příchodu.

Objevili se tak nečekaně, že mě to už ani nevyděsilo. Naštěstí velitel eskorty byl můj nadřízený, jediný člověk, ke kterému jsem měl důvěru. Na jeho radu jsem se rozhodl jet s nimi zpátky k útvaru.

Poslední pohled, který si budu do smrti pamatovat, byla moje žena s nejmladší dcerou v náručí, stojící na silnici se slzami na tváři, orámovaná zadním okénkem gazíku. A venku bylo jako na jaře. Všude plno ovoce, slunce a podzimní vůně. Potkávali jsme lidi, kteří šli

světě mají, svobodu, ale aby na ni měli nezadatelné a svaté právo.

Závěr: v roce 1992 jsem byl rehabilitován. Dostal jsem odškodné 9 000,- Kč za skoro 12 měsíců v lochu. Můj výdělek při odchodu z kriminálu činil 720,- Kč.

Věnováno mé ženě a přátelům z vězení – Jirkovi, Milošovi a Pepovi.

Všechny děje se staly tak jak byly popsány, pouze byla pozměněna jména většiny osob v příběhu se objevujících.